Status till de nordiska statsministrarnas sommarmöte den 16 maj 2013

Hållbar nordisk välfärd

– ett program för nya välfärdslösningar för människor i Norden

ISBN 978-92-893-2577-6

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2013-749>

ANP 2013:749

© Nordiska ministerrådet 2013

Layout: Jette Koefoed

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet ska stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

www.norden.org

Hållbar nordisk välfärd

– ett program för nya välfärdslösningar för människor i Norden

Bakgrund

Programmet Hållbar nordisk välfärd realiserar de nordiska statsministrarnas uppmaning till de nordiska hälsoministrarna om att utarbeta konkreta förslag till en vidareutveckling av det nordiska hälsosamarbetet. Det var vid det nordiska statsministermötet den 10 juni 2012 som statsministrarna bad hälsoministrarna om att särskilt se på nordiskt samarbete inom utprovning av nya läkemedel och behandlingar, samarbete om högspecialiserade funktioner samt forskning om hälsa och välfärd.

Programmet rymmer utöver en utveckling och konkretisering av det nordiska hälsosamarbetet också konkreta insatser inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet. Genom upprättandet av Nordiska ministerådets prioriteringsbudget inför 2013 beslutade de nordiska samordningsministrarna i september 2012 att igångsätta det tre-åriga programmet Hållbar nordisk välfärd.

Programmet följer och stöttar även upp de norska (2012) och svenska (2013) ordförandeskapsprogrammets fokus på välfärd samt det genomförda tre-åriga globaliseringsinitiativet för hälsa och välfärd (2010–2012).

Status i arbetet

Programmet Hållbar nordisk välfärd gäller för perioden 2013–2015. Fram till uppstarten av programmet i januari 2013 har Ministerrådet för utbildning- och forskningspolitik (MR-U) och Ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S), som är de två huvudansvariga ministerråden, genomfört kartläggningar, bakgrundsstudier, förprojekt och analyser för att förbereda och konkretisera programmet.

Hållbar nordisk välfärd syftar till att hitta innovativa lösningar för att förnya de nordiska välfärdssamfunden för Nordens 25 miljoner invånare. Lösningarna

ska bidra till ökad kvalitet och jämlikhet i utbildning, arbete och hälsa och omsorg. Detta uppnås genom att gemensamt finansiera konkreta insatser och skapa nordiska plattformar för dialog och kunskapsutbyte. Under 2013 har närmare 25 MDKK allokerats till programmet Hållbar nordisk välfärds insatser från de nordiska samordningsministrarnas prioriteringsbudget samt facksektorens egna budgetar.

Hållbar nordisk välfärd är ett komplement till de nordiska ländernas nationella arbete med att förnya och utveckla välfärden. Involveringen av centrala beslutsfattare i länderna är avgörande för utvecklandet av helhetliga och tvärsektoriella lösningar. Följaktligen har det i den förberedande fasen arrangerats seminarier och mötesplatser för centrala aktörer från ämbetsmannakommittéer, nordiska institutioner, projektledare för planerade projekt under programmet, samt andra relevanta aktörer.

Eftersom erfarenhetsutbyte och lärande mellan de nordiska länderna är en central del av Hållbar nordisk välfärd kommer det också fortsättningsvis att läggas stor vikt vid att samla centrala nationella och nordiska beslutsfattare och experter på välfärdsområdet i syfte att identifiera synergier mellan nationella och nordiska satsningar.

Fyra månader in i programmet är nio projekt redan i färd med att igångsättas, och Nordiska ministerrådet för en dialog med nyckelpersoner i länderna angående ytterligare samarbetsinsatser där man förväntar att reell nordisk nytta kan uppnås.

I augusti 2013 samlas de mest centrala aktörerna i programmet till en officiell lansering. Programmet synliggörs och kommuniceras också på en rad nordiska, nationella och internationella konferenser, samt på de politiska folkmötena som äger rum i Norden under sommaren 2013.

Resumé av arbetet under Hållbar nordisk välfärd

**Hållbar nordisk välfärd
realiseras genom konkreta insatser
och aktiviteter inom tre insatsområden:**

1. Utbildning och arbete för välfärd

Insatser och aktiviteter inom insatsområde 1 ska bidra till att:

- *utbildning leder till arbete*
- *trygga tillgången på kompetens inom hälso- och omsorgssektorn*

2. Forskning för välfärd

Insatser och aktiviteter inom insatsområde 2 ska bidra till att:

- *främja forskning och framtagande av kunskap och modeller som kan bidra till välfärd för alla*

3. Infrastruktur för välfärd

Insatser och aktiviteter inom insatsområde 3 ska bidra till att:

- *utveckla och trygga kvaliteten i hälso- och sjukvården*

1. Utbildning och arbete för välfärd

Insatser och aktiviteter inom insatsområde 1 ska bidra till att:

- *utbildning leder till arbete*
- *trygga tillgången på kompetens inom hälso- och omsorgssektorn*

Nordiska ministerrådet har hittills igångsatt följande projekt inom ramen för insatsområde 1:

a) Nordisk kunskapsbank om avhopp från skolan

En alltför stor andel av unga i Norden fullföljer inte sina gymnasiala utbildningar och hamnar antingen utanför arbetsmarknaden och samhället i sitt vuxna liv, eller lever i utkanten av ett arbetsliv, präglad av konstant otrygghet och osäkerhet. För att främja att unga fullföljer sin utbildning och därmed står sig bättre i konkurrensen på arbetsmarknaden, etableras en nordisk kunskapsbank som samlar goda exempel på hur man får unga i Norden att fullfölja sin utbildning.

Den nordiska kunskapsbanken lanseras under våren 2013 och presenteras bland annat på det nordiska arbetsmarknadsmötet *Fler unga i arbete* i maj 2013.

b) Mobilitet och erkännande av yrkeskvalifikationer i Norden

Norden är ett öppet utbildnings- och arbetsmarknadsområde och möjligheterna för studenter och andra att utbilda sig och arbeta på tvärs av gränser är stora. För att öka mobiliteten och minska gränshinder finns behov för ett kontinuerligt arbete med att förenkla procedurer för erkännande av utbildning och kompetens.

För att bidra till ökad mobilitet låter Nordiska ministerrådet kartlägga de nordiska ländernas procedurer och krav till godkännande av nordiska ansökningar till reglerade yrken. Likheter och skillnader mellan hälso- och omsorgsutbildningar i de nordiska länderna studeras också. Detta ska bidra till att klargöra kompetensnivåer, som i sin tur kan bidra till ökad mobilitet.

Resultaten förväntas föreligga i juni 2013 och ska därefter diskuteras i olika forum för vidare uppföljning.

c) Lärande på arbetsplatsen

För att möta utmaningarna knutna till att trygga lärling- och praktikplatser för personer som går en yrkesutbildning, samt öka kvaliteten av den undervisning som försiggår på arbetsplatsen, igångsätts ett projekt om lärande på arbetsplats.

Projektet främjar samarbete mellan lokala och regionala aktörer som skolor, skolägare, företag, branschorganisationer, yrkesnämnder med flera. Syftet är erfarenhetsutbyte och dialog om kvalitet i lärande på arbetsplats i Norden. Det etableras också ett samarbete på nationell nivå mellan myndigheter med ansvar för yrkesutbildningen. Skolverket i Sverige leder projektet.

d) Analys av nordisk välfärdsmodell

För att se över den nordiska välfärdsmodellens tidigare och nuvarande prestationer, framtida utmaningar och möjliga lösningar tas fram en analys på området. Arbetstagarorganisationer, arbetsgivarföreningar och Nordiska ministerrådet är representerade i referensgruppen som är tillknuten projektet. Analysen, som genomförs av nordiska toppekonomer, förväntas vara slutförd under våren 2014.

Samarbetsområden under utveckling under insatsområde 1

Inom programperioden förväntas också igångsättas samarbetsprojekt om entreprenörskap, samt eventuellt insatser kring ungdomsarbetslöshet, som uppföljning på det nordiska arbetsmarknadsmötet *Fler unga i arbete* i maj 2013.

2. Forskning för välfärd

Insatser och aktiviteter inom insatsområde 2 ska bidra till att:

- *främja forskning och framtagande av kunskap och modeller som kan bidra till välfärd för alla*

Nordiska ministerrådet har hittills igångsatt följande projekt inom ramen för insatsområde 2:

a) Forskning om social ojämlikhet i hälsa och välfärd

Livskvaliteten i Norden är bland den högsta i världen enligt *Quality of Life Index*. Livskvalitetsfaktorer som mäts är bland annat hälsa, jobbsäkerhet och jämställdhet mellan könen. Trots detta finns det i Norden behov för tvärvetenskaplig forskning om orsaker till ojämlikhet i hälsa och välfärd.

Nordiska ministerrådet finansierar nordisk forskning om sociala ojämlikheter i hälsa och välfärd som undersöker de bakomliggande orsakerna till den ojämna fördelningen av hälsa och välfärd i dagens nordiska samhällen när det kommer till skärningspunkterna mellan kön, social klass, etnicitet, regionala skillnader etc.

Nordiska ministerrådet har allokerat medel till en utlysning av forskningsmedel som kommer att administreras av den nordiska institutionen NordForsk. Utlysningen förväntas ske under hösten 2013 och inom ramen för NordForsks framtida samarbetsprogram om hälsa och välfärd.

b) Rekrytering och behållande av anställda i omsorgssektorn

Nordiska ministerrådet initierar ett nordiskt samarbete om att ta fram modeller för rekrytering och behållande av anställda i omsorgssektorn. Tillgång till kompetens inom omsorgssektorn i förhållande till de förväntade ökande behoven av äldreomsorg behöver tryggas i de nordiska länderna.

Ett förprojekt är i färd med att igångsättas i regi av det norska Helse- og Omsorgsdepartementet och resultat från detta förväntas föreligga under hösten 2013. Med bakgrund i resultaten från förprojektet ska huvudprojektet härafter konkretiseras och genomföras.

3. Infrastruktur för välfärd

Insatser och aktiviteter inom insatsområde 3 ska bidra till att:

- *utveckla och trygga kvaliteten i hälso- och sjukvården*

Nordiska ministerrådet har hittills igångsatt följande projekt inom ramen för insatsområde 3:

a) Nordiskt samarbete om forskningsinfrastruktur

Nordiska ministerrådet och det svenska ordförandeskapet sätter fokus på att förbättra samspelet mellan de nordiska ländernas forskningsinfrastruktur. Med likheter mellan de nordiska populationerna, med spårbara data i systemen och med sina 25 miljoner invånare, är Norden en guldgruva för välfärdsindustri och forskare. För att kunna utnyttja den information som finns, och därmed bidra i utvecklingen av välfärden, krävs en ökad koordinering av sociala register, biobanker och utprövning av läkemedel och behandling.

Det genomförs under 2013 en rad expertseminarier och konferenser rörande forskningsinfrastruktur i regi av NordForsk och det svenska ordförandeskapet. Ett expertnätverk under NordForsk (*NORIA-net on registries*) sätter också fokus på problemställningen. Övriga projekt under insatsområde 3 bidrar också till att utveckla den nordiska forskningsinfrastrukturen.

b) Nordiskt samarbete för kliniska studier

Kliniska studier, det vill säga undersökningar av effekten av ett läkemedel eller en behandlingsmetod, i Norden har minskat drastiskt de senaste trettio åren. Nordiska ministerrådet arbetar för att förenkla processerna för genomförandet av kliniska studier på tvärs av de nordiska länderna med syftet att öka antalet kliniska studier i Norden. Kliniska studier är en viktig komponent i att introducera nya metoder och behandlingar för patienter.

Ett treårigt nordiskt pilotprojekt ska bland annat upprätta en nordisk samarbetsplattform – *Nordic*

Trial Alliance – med syftet att understödja kliniska multicenterstudier i de nordiska länderna, upprätta en organisationsstruktur som inkluderar centrala miljöer för kliniska studier i de nordiska länderna, attrahera forskarnätverk, miljöer och partners till det nordiska nätverket, och initiera utvecklingsprojekt inom prioriterade områden (exempelvis gap-analys, etiska och juridiska frågor).

NordForsk har fått i uppdrag att koordinera det nordiska samarbetet för kliniska studier, som redan igångsatts.

c) Nordiskt samarbete om högspecialiserade behandlingar

Nordiska ministerrådet har initierat nordiskt samarbete om högspecialiserade behandlingar. Inom sjukvården finns i dag högspecialiserade funktioner där det, på grund av sällsynthet, komplexitet och/eller brist på resurser, kan vara svårt att upprätthålla expertis, erfarenhet, rutin och teknologi.

Nordiska ministerrådet har beslutat att samarbetet om högspecialiserade behandlingar inledningsvis ska rymma erfarenhets- och kompetensutbyte, nordiska databaser och procedurer för högspecialiserade funktioner. Arbetet har igångsatts och koordineras via det norska Helsedirektoratet.

Samarbetsområden under utveckling under insatsområde 3

Inom programperioden ska också sättas i gång nordiskt samarbete om välfärdsteknologi som är ett viktigt element av utvecklingen av hälsa och omsorg.

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

Hållbar nordisk välfärd
– ett program för nya välfärdslösningar för människor i Norden

Programmet Hållbar nordisk välfärd realiserar de nordiska statsministrarnas uppmaning till de nordiska hälsoministrarna om att utarbeta konkreta förslag till en vidareutveckling av det nordiska hälsosamarbetet. Det var vid det nordiska statsministermötet den 10 juni 2012 som statsministrarna bad hälsoministrarna om att särskilt se på nordiskt samarbete inom utprovning av nya läkemedel och behandlingar, samarbete om högspecialiserade funktioner samt forskning om hälsa och välfärd.

www.norden.org/valfard

– ett program för nya
välfärdslösningar för
människor i Norden